

УДК 327:341.1/.8

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-5\(27\)-314-322](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2026-5(27)-314-322)

Грицяк Ігор Андрійович кандидат юридичних наук, доктор наук з державного управління, професор, заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри міжнародного права, європейської та євроатлантичної інтеграції Факультету права та міжнародних відносин Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, <https://orcid.org/0000-0002-2067-6900>

ГЛОБАЛЬНЕ ВРЯДУВАННЯ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНІ ПРАВОВІ ВІДНОСИНИ

Анотація

Досліджено глобальне врядування, яке сформувалося в процесі розвитку глобального управління як складника загальних глобалізаційних явищ і процесів. Підкреслено історичні аспекти глобального управління / врядування, які охоплюють тривалий процес еволюції міжнародних відносин від анархічної системи до сучасної мережі інститутів, норм та процесуальних правил, що регулюють взаємодію між державами, недержавними суб'єктами та суспільствами. У статті наведено хоч і спрощені уявлення про глобальне управління провідних філософів і мислителів у різні епохи розвитку людства, однак вони відіграли важливу роль у становленні й розвитку концептуальних підходів до формування сучасного глобального управління / врядування.

Акцентовано увагу на термінологічні словосполучення «глобальне управління» (global management / governance) та «глобальне врядування» (global governance) з підтвердженням не лише їх певної синонімічності, а й різного змістовного навантаження в сучасній політології та міжнародних відносинах. Зроблено наголос на сутнісних ознаках глобального врядування як сукупності формальних і неформальних інститутів, норм, процесів та угод, спрямованих на управління міжнародними відносинами та вирішення глобальних проблем через взаємодію багатьох акторів (держав, міжнародних організацій, корпорацій, громадянського суспільства) без єдиного світового уряду.

Показано, що трансформація традиційної державоцентричної системи в поліцентричну структуру під впливом глобального врядування, де норми права формуються не лише державами, а й міжнародними організаціями та недержавними акторами, створює нове правове середовище. Зміна суб'єктного складу глобального врядування відбувається шляхом розширення кола учасників міжнародних правовідносин. При цьому, крім суверенних держав, активну роль у глобальному врядуванні відіграють міжнародні міжурядові організації,

транснаціональні корпорації, міжнародні неурядові організації, мережеві структури, структури громадянського суспільства. Завдяки цим недержавним акторам не лише зростає їх роль у глобальному врядуванні через їхній вплив на укладення угод, а й активізується їх участь у міжнародно-правовій нормотворчості.

Ключові слова: глобальне управління; глобальне врядування; міжнародне право; міжнародні правові відносини; суверенна держава; взаємодія інститутів, норм та процедур; міжнародні організації.

Hrytsiak Ihor Andriyovych Candidate of Law, Doctor of Public Administration, Professor, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine, Professor of the Department of International Law, European and Euro-Atlantic Integration, Faculty of Law and International Relations, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, <https://orcid.org/0000-0002-2067-6900>

GLOBAL GOVERNANCE AND ITS IMPACT ON INTERNATIONAL LEGAL RELATIONS

Abstract

Global governance is studied, which was formed in the process of developing global management as a component of general globalization phenomena and processes. The historical aspects of global management/governance are emphasized, which encompass the long process of evolution of international relations from an anarchic system to a modern network of institutions, norms and rules that regulate the interaction between states, non-state actors and societies. The article presents, albeit simplified, ideas about global governance by leading philosophers and thinkers in different eras of human development, but they played an important role in the formation and development of conceptual approaches to the formation of modern global governance.

Attention is focused on the terminological phrases "global management / governance" and "global governance", which not only confirms their certain synonymy, but also reveals their different content load in modern political science and international relations. Emphasis is placed on the essential features of global governance as a set of formal and informal institutions, norms, processes and agreements aimed at managing international relations and solving global problems through the interaction of many actors (states, international organizations, corporations, civil society) without a single world government.

It is shown that the transformation of the traditional state-centric system into a polycentric structure under the influence of global governance, where the norms of law are formed not only by states, but also by international organizations and non-state actors, creates a new legal environment. The change in the subject composition of

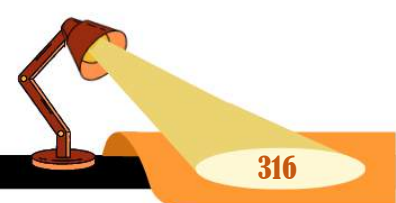
global governance occurs through the expansion of the circle of participants in international legal relations. In addition to sovereign states, an active role in global governance is played by international intergovernmental organizations, transnational corporations, international non-governmental organizations, network structures, and civil society structures. Thanks to these non-state actors, their role in global governance is not only increasing through their influence on the conclusion of agreements, but also their participation in international legal norm-making is becoming more active.

Keywords: global management; global governance; international law; international legal relations; sovereign state; interaction of institutions, norms and procedures; international organizations.

Постановка проблеми. Сучасні міжнародно-правові відносини, піддаючись впливу глобального врядування в умовах геополітичних змін, перебувають у стані перманентної трансформації. При цьому суттєво змінюється не лише характер того чи іншого їх виду, а й функціонування міжнародного права загалом. Вплив глобального врядування на міжнародно-правову сферу відбувається в умовах загальних трансформаційних процесів, які супроводжуються певними змінами традиційної державоцентричної системи в поліцентричну структуру. Динаміка цих змін підсилюється глобальними процесами і викликами, які не можуть бути вирішені індивідуально окремими державами, що, у свою чергу, не може залишатися поза увагою науковців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з глобальним врядуванням, міжнародним правом, міжнародними правовими відносинами залишаються в полі зору багатьох вітчизняних та закордонних дослідників. В останні роки активно досліджують найрізноманітніші аспекти глобального врядування та міжнародного права такі вітчизняні науковці, як Газарян С., Динис Г., Камінська Н., Карамішев Д., Карвацька С., Кобилянська А., Кукарцев О., Перфільєва А., Седляр Ю., Столярський О., Тертичка В., Юськів Б. та ін. Серед закордонних науковців, які вивчають різні питання глобального врядування та міжнародного права варто назвати таких, як Вілкінсон Р., Влагою І., Геншель Ф., Дас Р., Джефф Д., Зангл Б., Кеннет В., Маргарет Е., Мішель В., Олівер Ф., Прайс Р., Розенау Дж., Сіккінк К., Снідал Д., Стоетт П., Томас Г. та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Актуальність проблем, пов'язаних зі станом міжнародного права в умовах активізації глобалізаційних явищ і процесів, останнім часом особливо загострилася. Однак серед багатьох напрямів цих досліджень поза належною увагою поки що залишаються питання, пов'язані з впливом зазначених процесів на міжнародне право. У цьому контексті важливо вивчати як питання змін в системі міжнародного права під впливом глобального управління / врядування загалом, так і більш конкретні, зокрема такі, що відображають цей вплив на сучасні

міжнародні правові відносини. Окремим аспектам такого впливу і присвячена ця стаття.

Мета дослідження полягає в дослідженні глобального врядування, яке впливає на сучасні міжнародні правові відносини.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні існує незліченна кількість найрізноманітніших визначень поняття «глобальне управління», яке в останні роки трансформувалося в поняття «глобальне врядування», відображаючи певні сутнісні ознаки та особливості як результати еволюції управлінських процесів на загальносвітовому рівні. Термінологічні словосполучення «глобальне управління» (global management/governance) та «глобальне врядування» (global governance) часто використовуються як синоніми, проте в сучасній політології та міжнародних відносинах вони мають різне змістовне навантаження, відображаючи еволюцію підходів до регулювання міжнародних процесів. Характерною особливістю глобального управління та глобального врядування є наявність у них певних інститутів, наділених функціями координації поведінки різних акторів міжнародних відносин, сприяння їхній співпраці, вирішення виникаючих суперечок, підвищення ефективності спільних дій тощо.

Хоча концепція глобального управління виникла в середині 19 століття [1, с. 1], ще філософи-стоїки Зенон і філософ-кінік Діоген із давньогрецького міста-держави Поліс, як зазначає Р. Дас, дослідивши коріння глобального управління, пропагували цю ідею. Особливої уваги заслуговує, продовжує Р. Дас, відомий вислів Діогена «Я - громадянин світу». У XIV столітті видатний філософ Данте Аліг'єріс у своїй відомій книзі «Монархія» заявив, що встановлення світового уряду є необхідним для миру у всьому світі. Цитуючи його, «Світовий уряд слід розуміти в тому сенсі, що він керує людством на основі того, що є спільного для всіх, і що за загальним законом він веде всіх до миру». Французький літератор Емері Крюс у своїй праці «Le Nouveau Synee» (1623 рік) зауважив, що буде сформована рада з представників усіх країн світу. Усі держави повинні дотримуватися умов цієї ради, а роль ради полягатиме у вирішенні суперечок між державами. Ця рада матиме власну поліцію і використовуватиметься за потреби. Німецький ідеаліст Іммануїл Кант не підтримував ідею світового уряду з двох причин – (а) нереалістичної та (б) ризикованої. Але в його книзі 'Zum Ewigen Frieden' (1765 рік), зазначено, що кооператив повинен бути створений з незалежними державами на основі загального права. Він додавав, що для створення середовища безперервного миру потрібен добре організований світовий порядок, в якому кожна держава дотримується міжнародного права і не втручається у внутрішні справи інших. У своєму «Нарисі до сьогодення та майбутнього Європи» (1693 рік) Вільям Пенн наголошував на необхідності розбудови співпраці в Європі з європейськими країнами для підтримки миру. Кооператив матиме єдиний законодавчий орган і керуватиме на основі якогось

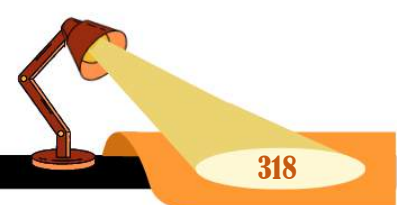

загального права, водночас поважатиметься державний суверенітет. Французький філософ Шарль Касталь де Сен-П'єр у своїй знаменитій статті «План вічного миру в Європі» говорив про європейську наднаціональну організацію. Пізніше Жак Руссо пішов стопами свого попередника Сен-П'єра у своїй знаменитій статті «Проект вічного миру» (1761 рік), в якій він описав невдоволення, конфлікти, повстання, позбавлення та хвилювання в Європі того часу. Руссо зазначав, що ці проблеми заважають людям на шляху до стабільності. Щоб позбутися цієї анархії, він пропонував створити «Урядову конфедерацію», де розвиватиметься взаємозалежність між державами. Ніхто в цій організації не може відмовити іншому. Погляд Жака Руссо актуальний і в сучасній світовій політиці [2, с. 17-18].

Навіть спрощені уявлення про глобальне управління провідних філософів і мислителів у різні епохи розвитку людства склали основу концептуальним підходам до формування сучасного глобального і управління, і врядування. Особливо помітними стали спроби практичного наповнення концепції глобального управління після Першої світової війни, зокрема через створення Ліги Націй та інших міжнародних організацій. Більш інтенсивним розвиток міжнародних організацій відбувався наприкінці Другої світової війни та після її закінчення, коли в 1944 році було створено Міжнародний Валютний Фонд (МВФ), Світовий Банк (СБ), а в 1945 році – Організацію Об'єднаних Націй (ООН). Найбільш примітною ознакою практичної реалізації цієї концепції в повоєнний період було зростання кількості міжнародних організацій не лише глобального, а і регіонального рівнів та масштабів управлінської діяльності, які поповнили ряди традиційних акторів, зокрема держав, неурядових організацій, фірм, епістемічних спільнот тощо.

Проблематика глобального управління стала особливо популярною, як зазначає Кукарцев О. В., по завершенні холодної війни. З 1990-х рр. вона стає однією з центральних у політологічній літературі, виходять журнали *Global Governance*, *GlobalSociety*. Зважаючи на те, що тема глобального управління відносно нова і вона позначена різноманітністю підходів до її розуміння, виникає необхідність дослідження змісту поняття «глобальне управління» та способів його концептуалізації [3, с. 131].

Характер системності, властивий глобальному врядуванню, бере свою тяглість з суспільного врядування, яке, як зазначає Тертичка В., містить низку моделей і алгоритмів дій різних суб'єктів, що впорядковані завдяки системності самого врядування. Такими суб'єктами можуть бути: ринки (попит-пропозиція, ціни, неспроможності ринку тощо); владні ієрархії – бюрократії (владні структури, механізми управління, неспроможності влади тощо); мережі й мережеве врядування / самоврядування як «сплетіння» інституцій з неформальними оргструктурами і взаємовідносинами різних суб'єктів (інститути громадянського суспільства, волонтерство, благодійність тощо) [4, с. 22].

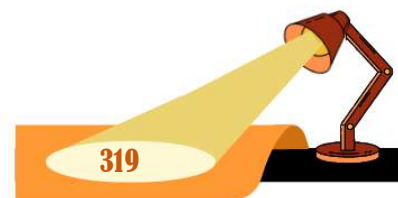

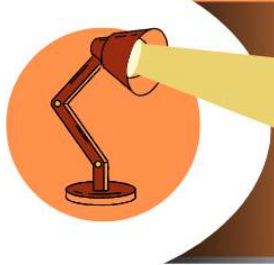
Сутнісні особливості глобального врядування часто описують як змішану систему в XXI столітті безпрецедентної кількості формальних та неформальних міжурядових організацій, глобальних організацій громадянського суспільства та, перш за все, впливових суверенів (держав, урядів) [5, с. 341].

З'ясовуючи вплив глобального врядування на міжнародно-правові відносини, важливо визначити, які актори відіграють ту чи іншу роль. Іншими словами, не менш важливо знати, як і хто може досягти ефективного глобального врядування [6, с. 5]. Міжурядові організації, такі як Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), є «одними з найбільш впізнаваних гравців у сучасному глобальному врядуванні». [7, с. 195]. Однак глобальне врядування - це «більше, ніж сума дій міждержавних і неурядових організацій» (там же, с. 197). Згідно з концепцією оркестровки, вважається, що існують інші сторонні суб'єкти, яких міжнародні громадські організації залучають до глобального врядування, щоб діяти як посередники. До таких посередників належать неурядові організації, бізнес-організації, державно-приватні партнерства та міжурядові мережі [8, с. 2, 3].

Отже, крім суверенних держав активну роль в глобальному врядуванні відіграють міжнародні міжурядові організації, транснаціональні корпорації, міжнародні неурядові організації, мережеві структури тощо. Завдяки цим недержавним акторам не лише зростає їх роль у глобальному врядуванні через їх вплив на укладення міжнародних угод, а й активізується їх участь у нормотворчості. Конкретним прикладом може бути ОЕСР (Організація економічного та соціального розвитку), цілі й стратегії якої як глобального утворення не обмежуються економічним розвитком. Значна увага у діяльності організації приділяється політиці та стратегіям, що спрямовані на вирішення соціальних питань, а також питанням міжнародно-правових відносин у різних сферах розвитку суспільства [9, с. 230].

Постійні зміни суб'єктного складу глобального врядування через розширення кола учасників міжнародних правовідносин є предметом багатьох досліджень. Прайс Р., наприклад, стверджує, що має значення транснаціональне громадянське суспільство, яке втілює «третю систему», що складається з приватних громадян, які відрізняються від інших державних і недержавних акторів. Щоб посилити цей аргумент, він наводить низку прикладів, в яких приватні громадяни не тільки потрібні, але й необхідні. Активність транснаціональних вчених проклала шлях до мирного завершення холодної війни, а професори поширювали свої знання через кордони, коли викладали в некорінних країнах [10, с. 580, 583, 605]. В іншому дослідженні подібним чином показано, як жертви та юристи-правозахисники, які порушують судові справи щодо прав людини на національному рівні, мають величезний вплив на регіональному та глобальному рівнях [11]. Також стверджується, що в епоху глобалізації участь

громадян життєво важлива для ефективності та легітимності глобального врядування. Громадяни формують і збираються в організації громадянського суспільства, щоб просувати свою участь у глобальному врядуванні [12, с. 555, 561]. Однак ці ідеї не нові, оскільки ще раніше цей тип акторів було виведено на міжнародну арену під назвою «транснаціональні мережі адвокації». Такі структури виникають, коли активісти вважають, що транснаціональна мережа сприятиме їхнім організаційним місіям. Автори стверджують, що транснаціональні адвокаційні мережі прагнуть мати вплив і впливати так само, як це роблять інші політичні групи чи соціальні рухи. [13, с. 2, 14].

У літературі, як наголошує Влагою І., немає консенсусу щодо акторів, залучених до глобального врядування. Кожен науковець стурбований наданням аргументів для свого бачення та пропускає загальну картину. Хоча дебати, як правило, хороша річ і приносять освітню користь, вони заважають знаходити рішення через постійну боротьбу за правоту. Справжня архітектура глобальних колективних дій відсутня через незгоду в перевірці, хто є важливими акторами [6, с. 5].

Висновки

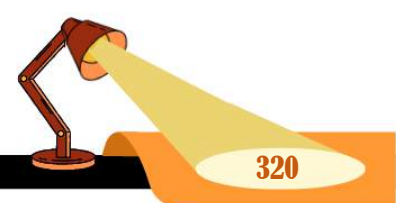
Глобальне врядування сформувалося в процесі розвитку глобального управління в умовах загальних глобалізаційних явищ і процесів. Тривалий історичний процес еволюції управління в системі міжнародних відносин від анархічної системи призвів до сучасної мережі інститутів, норм та процедур як складників глобального врядування, що регулюють взаємодію між державами, недержавними суб'єктами та суспільствами.

Вплив на міжнародні правові відносини глобального врядування в умовах геополітичних змін трансформує традиційну державоцентричну систему в поліцентричну структуру, змінюючи не лише характер того чи іншого виду міжнародно-правових відносин, а й функціонування міжнародного права загалом.

Одним з результатів впливу глобального врядування на міжнародно-правові відносини є зміна його суб'єктного складу, яка відбувається шляхом розширення кола учасників цих правовідносин. Активну роль у глобальному врядуванні відіграють, крім суверенних держав, міжнародні міжурядові організації, транснаціональні корпорації, міжнародні неурядові організації, мережеві структури, структури громадянського суспільства тощо. Зростаюча роль недержавних акторів у глобальному врядуванні через їх вплив на укладення угод підсилюється ще й їх участю в міжнародно-правовій нормотворчості.

Література

1. Michael N. Barnett, Jon C.W. Pevehouse, Kal Raustiala. Global Governance in a World of Change. Published online by Cambridge University Press / URL: <https://doi.org/10.1017/9781108915199>

2. Rahul Das. DEFINING GLOBAL GOVERNANCE AND EXPLORING ITS ORIGIN IN HISTORICAL CONTEXT. *Harvest (Online); Bi-Annual Global Governance*. 2020. Volume 5 (1) / URL: https://www.researchgate.net/publication/342049496_DEFINING_GLOBAL_GOVERNANCE_AND_EXPLORING_ITS_ORIGIN_IN_HISTORICAL_CONTEXT

3. Кукарцев О. В. Підходи до розуміння глобального управління. 2013. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер. : Політологія. Т 212. Вип. 200. С.131-135. / URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2013_212_200_27

4. Тертичка В. Врядкування в умовах післявоєнної відбудови : як досягти стійкості різноманіття у взаємодії. *Public policy, governance and communications in the EU member states and candidate countries* / URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f3f23279-2ea0-4463-8eea-2bb1bff6e9f3/content>

5. Fioretos O. Conclusion Global Governance and Institutional Diversity. Michael N. Barnett, Jon C.W. Pevehouse, Kal Raustiala. *Global Governance in a World of Change*. Published online by Cambridge University Press / URL: <https://doi.org/10.1017/9781108915199>

6. Isabelle Vladioiu. Global Governance 1.5 – A roadmap to effective global governance. *Electronic Journal*. Publisher: Elsevier BV / URL: https://www.academia.edu/53588042/Global_Governance_1_5_A_Roadmap_to_Effective_Global_Governance?email_work_card=view-paper

7. Weiss, Thomas G., and Rorden Wilkinson. 2018. “The Globally Governed—Everyday Global Governance.” *Global Governance: A Review of Multilateralism and International Organizations* 24 (2): 193–210. / URL: <https://doi.org/10.1163/19426720-02402003>.

8. Abbott, Kenneth W., Philipp Genschel, Duncan Snidal, and Bernhard Zangl. 2012. “Orchestration: Global Governance through Intermediaries.” *SSRN Electronic Journal*. / URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2125452>.

9. Карамішев Д. В. Глобальний індекс як інтегрований індикатор забалансованого розвитку країн-членів ОЕСР. *Актуальні проблеми державного управління* : зб. наук. праць. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2020. – № 1 (57). – 328 с. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/06064581-3979-4f79-8d08-5a4416fb191a/content>

10. Price, Richard. 2003. “Transnational Civil Society and Advocacy in World Politics.” *World Politics* 55 (4): 579–606. URL: <https://doi.org/10.1353/wp.2003.0024>.

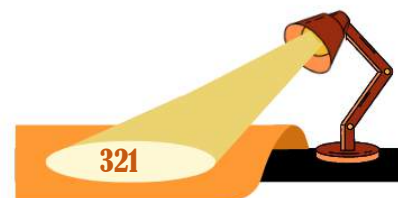
11. Dancy, Geoff, and Velynica Michel. “Human Rights Enforcement From Below: Private Actors and Prosecutorial Momentum in Latin America and Europe”. 2016. *International Studies Quarterly*. Volume 60, Issue 1, P. 173–188. / URL: <https://doi.org/10.1111/isqu.12209>.

12. Fox, Oliver, and Peter Stoett. 2016. “Citizen Participation in the UN Sustainable Development Goals Consultation Process: Toward Global Democratic Governance?” *Global Governance; Leiden* 22 (4): 555–573. URL: https://www.researchgate.net/publication/310457282_Oliver_Fox_and_Peter_Stoett_2016_Citizen_Participation_in_the_UN_Sustainable_Development_Goals_Consultation_Process_Toward_Global_Democratic_Governance_Global_Governance_A_Review_of_Multilateralism_an

13. Keck, Margaret E., and Kathryn Sikkink. 1998. *Activists beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics*. Ithaca, N.Y: Cornell University Press. 244 p. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Activists_Beyond_Borders.html?id=y-YH95YHliwC&redir_esc=y [in USA].

References:

1. Michael N. Barnett, Jon C.W. Pevehouse, Kal Raustiala. (2022). *Global Governance in a World of Change*. Published online by Cambridge University Press / URL: <https://doi.org/10.1017/9781108915199> [In United Kingdom].

2. Rahul Das. (2020). DEFINING GLOBAL GOVERNANCE AND EXPLORING ITS ORIGIN IN HISTORICAL CONTEXT. *Harvest (Online); Bi-Annual Global Governance. Volume 5 (1)* / URL: https://www.researchgate.net/publication/342049496_DEFINING_GLOBAL_GOVERNANCE_AND_EXPLORING_ITS_ORIGIN_IN_HISTORICAL_CONTEXT [In India].

3. Kukartsev O. V. (2013) Pidchody do rozuminnia hlobalnoho upravlinnia. [Approaches to understanding global governance]. *Naukovi pratsi [Tchornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyla]. Scientific works [Petro Mohyla Black Sea State University].* Ser.: Political Science. Vol. 212. Issue 200. P.131-135. URL: <file:///C:/Users/admin/Downloads/76384-Текст%20статті-160415-1-10-20160825.pdf> [in Ukrainian].

4. Tertychka V. Vriaduvannia v umovach pisliavoiennoi vidbudovy : iak dosiahty stiikosti riznomanittia u vzaiemodii. [Governance in post-war reconstruction: how to achieve sustainability of diversity in interaction]. *Public policy, governance and communications in the EU member states and candidate countries* / URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f3f23279-2ea0-4463-8eea-2bb1bff6e9f3/content> [in Ukrainian].

5. Fioretos O. Conclusion Global Governance and Institutional Diversity. Michael N. Barnett, Jon C.W. Pevehouse, Kal Raustiala. (2022). *Global Governance in a World of Change*. Published online by Cambridge University Press / (pp. 338-366). URL: <https://doi.org/10.1017/9781108915199> [in United Kingdom].

6. Isabelle Vladoiu. (2022). Global Governance 1.5 – A roadmap to effective global governance. *Electronic Journal. Publisher: Elsevier BV* / URL: https://www.academia.edu/5358_8042/Global_Governance_1_5_A_Roadmap_to_Effective_Global_Governance?email_work_card=view-paper [in USA].

7. Weiss, Thomas G., and Rorden Wilkinson. 2018. “The Globally Governed—Everyday Global Governance.” *Global Governance: A Review of Multilateralism and International Organizations* 24 (2): 193–210. / URL: <https://doi.org/10.1163/19426720-02402003> [in USA].

8. Abbott, Kenneth W., Philipp Genschel, Duncan Snidal, and Bernhard Zangl. (2012). “Orchestration: Global Governance through Intermediaries.” *SSRN Electronic Journal*. / URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2125452> [in USA].

9. Karamyshev D. V. Hlobalnyi index iak intehrovanui indyktor zbalansovanoho rozvytku krain-tchleniv OESP. [Global index as an integrated indicator of balanced development of OECD member countries]. *Actualni problemy derzhavnoho upravlinnia : zb. nauk. Prats. – Ch. : Vyd-vo CharNI NADU “Mahistr”, 2020. - № 1 (57). – 328 c.* URL: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/06064581-3979-4f79-8d08-5a4416fb191a/content> [in Ukrainian].

10. Price, Richard. (2003). “Transnational Civil Society and Advocacy in World Politics.” *World Politics* 55 (4): 579–606. / URL: <https://doi.org/10.1353/wp.2003.0024>. [In United Kingdom].

11. Dancy, Geoff, and Velynica Michel. “Human Rights Enforcement From Below: Private Actors and Prosecutorial Momentum in Latin America and Europe”. 2016. *International Studies Quarterly*. Volume 60, Issue 1, P. 173–188. / URL: <https://doi.org/10.1111/isqu.12209>. [In United Kingdom].

12. Fox, Oliver, and Peter Stoett. 2016. “Citizen Participation in the UN Sustainable Development Goals Consultation Process: Toward Global Democratic Governance?” *Global Governance; Leiden* 22 (4): 555–573 / URL: https://www.researchgate.net/publication/310457282_Oliver_Fox_and_Peter_Stoett_2016_Citizen_Participation_in_the_UN_Sustainable_Development_Goals_Consultation_Process_Toward_Global_Democratic_Governance_Global_Governance_A_Review_of_Multilateralism_an [in USA].

13. Keck, Margaret E., and Kathryn Sikkink. 1998. *Activists beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics*. Ithaca, N.Y: Cornell University Press. 244 p. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Activists_Beyond_Borders.html?id=y-YH95YHiiwC&redir_esc=y [in USA].

Дата першого надходження статті до видання: 09.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026

